

Sveučilište u Splitu
Ekonomski fakultet Split
Split, Cvite Fiskovića 5.
OIB 84477684422
Izvršitelj

Šibensko-kninska županija
Šibenik, Trg Pavla Šubića I. br. 2.
OIB 99395814920
Naručitelj

EX-ANTE EVALUACIJA ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE ŠIBENSKO-KNINSKE ŽUPANIJE

Konačno izvješće

Sadržaj:

1. Sažetak
2. Uvod
 - 2.1. Kontekst prethodnog vrednovanja
 - 2.2. Metodološki pristup i ograničenja
 - 2.3. Tijek izrade i prethodne evaluacije nacrtu Županijske razvojne strategije
3. Vrednovanje nacrtu ŽRS
 - 3.1. Cjelovita analiza stanja ŠKŽ
 - 3.2. SWOT analiza
 - 3.3. Strateški okvir s vizijom i globalnim ciljevima
 - 3.4. Ciljevi, prioriteta i mjere Strategije ŠKŽ
 - 3.4.1. O metodologiji
 - 3.4.2. Ocjena opravdanosti ciljeva, prioriteta i mjera
 - 3.4.3. Ocjena konzistentnosti
 - 3.4.4. Ocjena koherentnosti
 - 3.4.5. Ocjena utjecaja
 - 3.5. Strateška procjena utjecaja na okoliš
 - 3.6. Financijski okvir
 - 3.7. Akcijski plan
4. Provedbeni mehanizam
5. Komunikacijska strategija
6. Završna ocjena

1. SAŽETAK

Nacrt Županijske razvojne strategije (ŽRS) Šibensko-kninske županije izrađen za razdoblje od 2016. do 2020. godine. Nositelj izrade Nacrta ŽRS bila je Šibensko-kninska županija, a izrađen je u Razvojnoj agenciji Šibensko-kninske županije. Izrada je počela krajem 2015. a završila početkom 2019. godine. Ex ante evaluator koji je pratio izradu od samog početka i izrađivači ostvarili su primjernu suradnju.

Nacrt ŽRS izrađen je slijedom Pravilnika o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija i Smjernica za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU. Izrađivači su uvažili sve naputke iz Pravilnika i Smjernica vodeći pritom računa o postojećim razvojnim dokumentima na županijskoj, nacionalnoj i europskoj razini.

Nacrt ŽRS je prethodno vrednovan u produktivnoj komunikaciji izrađivača i ex-ante evaluatora. Obavljeni su svi potrebni sastanci i konzultacije. Odgovornosti su bile jasno razgraničene, ciljevi vrednovanja utvrđeni, a metodologija vrednovanja usklađena s Pravilnikom o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja. Izrada Nacrta ŽRS je tako uspješno privedena kraju, a participativni način izrade došao je do punog izražaja.

Nacrt ŽRS navodi sve analitičke nalaze potrebne za izvođenje razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera i obuhvaća sve relevantne vidove društvenog i gospodarskog razvoja županije. Analiza, izvođenje ciljeva i vizije i određivanje prioriteta korektno su smješteni u razvojni kontekst Republike Hrvatske, a, gdje je bilo potrebno, i u razvojni kontekst EU. SWOT analiza je obavljena korektno, a slijed *Osnovna analiza - SWOT - prioriteta - mjere* je jasno vidljiv. Ciljevi, prioriteti i mjere strukturirani su u skladu s prepoznatim razvojnim potrebama i mogućnostima. Nacrt Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije ocjenjuje se relevantnim, opravdanim, konzistentnim, koherentnim i dobro pripremljenim za upućivanje u postupak usvajanja. Ovu ocjenu potvrdili su i javna rasprava o Strategiji iz 2018. zatim rasprava o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš iz iste godine, te, konačno, članovi Partnerskog vijeća prihvaćanjem, na svojoj petoj sjednici održanoj 19. veljače 2019. godine, svih strateških dokumenata.

2. UVOD

Nacrt Županijske razvojne strategije (ŽRS) Šibensko-kninske županije izrađuje se kako bi se strateški usmjerio razvoj županije u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Izrada je počela u lipnju 2015. godine.

Nositelj izrade nacrta ŽRS je Šibensko-kninska županija, a izrađivač Razvojna agencija Šibensko-kninske županije. Sama izrada određena je Zakonom o regionalnom razvoju (NN 147/14, Čl. 15) koji uređuje izradu i prethodno vrednovanje županijskih razvojnih strategija.

Izrada nacrta ŽRS prethodno se vrednuje kako bi se postigla potrebna kvaliteta i održao zadani tempo izrade. Provođitelj prethodnog vrednovanja (ex ante evaluator) je Ekonomski fakultet Split koji je okupio slijedeći evaluacijski tim: doc.dr.sc. Bruno Ćorić, prof.dr.sc. Petar Filipić, izv.prof.dr.sc. Lena Malešević - Perović i doc.dr.sc. Vinko Muštra.

Metodologija prethodnog vrednovanja nalaže kontinuiranu suradnju izrađivača i evaluatora od samog početka izrade kako bi se primjedbe i naputci mogli ugrađivati u

nacrt ŽRS u svim koracima njezine izrade i prethodnog vrednovanja (pripremaju se dva privremena i konačno izvješće o prethodnom vrednovanju). Konačni nacrt ŽRS upućuje se u postupak usvajanja zajedno s Konačnim izvješćem o prethodnom vrednovanju čije su primjedbe, nalazi i naputci upućeni izrađivaču i ugrađeni u tekst nacrta.

Predhodno vrednovanje pokazalo svrhovitim jer su metodološka, pa i proceduralna pitanja izrade isticana na vrijeme. Tako su i riješavana što je olakšalo izradu. Prethodno vrednovanje pokazalo se puno učinkovitije od standardnog recenziranja gotovog nacrta.

Izrađivači nacrta ŽRS i ex ante evaluatori slijedili su dva Pravilnika i Smjernice MRRFEU popraćene s 4 dodatka:

- Pravilnik o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN 53/2010).
 - Pravilnik o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja (NN 121/2015)
 - Smjernice za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe, Verzija 1.0, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU , Zagreb, rujan 2015
- DODATAK 1. Sadržaj ŽRS-a – Predložak
DODATAK 2. Indikativni sadržaj analize stanja
DODATAK 3. Prijedlog pokazatelja za praćenje provedbe
DODATAK 4. Upute za izradu Akcijskog plana

EX ante evaluatorski tim ocjenjuje da su izrađivači korektno slijedili Pravilnik, Smjernice i dodatke Smjernicama i da je ŽRS Šibensko-kninske županije formalno i sadržajno usporediva s ostalim županijskim strategijama izrađenim na isti način.

2.1. Kontekst predhodnog vrednovanja

Kontekst izrade ŽRS i njenog vrednovanja načelno je određen Zakonom o regionalnom razvoju, a konkretno spomenutim Pravilnikom Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU) o obaveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija. Pravilnik određuju sadržaj ŽRS, minimalni obuhvat potrebnih podataka i metodologiju izrade. Iz Pravilnika slijedi da je ŽRS dugoročni razvojni dokument i da takvi trebaju biti i njeni ciljevi i prioriteti. Mjere koje se izvode iz ciljeva pokrivaju sva područja života i rada na području Šibensko-kninske županije.

Tako koncipirana, Županijska strategija usklađena je s važećim razvojnim dokumentima koji neposredno ili posredno uređuju upravljanje razvojem u području županije. Ti dokumenti su raznovrsni i brojni, pa je izrađivačima savjetovano da im pristupe selektivno i uzimaju ih u obzir ovisno o razdoblju za koje su rađeni. Prikupljanje postojećih razvojnih dokumenata obavljeno je na zadovoljavajući način i u potpunom (dostupnom) obujmu.

Smjernice za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe uvažene su u potpunosti.

Izrađivačima je savjetovano da dotadašnju Strategiju regionalnog razvoja uvažavaju načelno i sa zadržkom. Izrađivači i evaluatori, naime, sve vrijeme su znali da je u tijeku izrada nove Strategije regionalnog razvoja RH za razdoblje 2016 – 2020 (SRR). Stručnjaci Razvojne agencije Šibensko-kninske županije štoviše sudjelovali su u radionicama u sklopu izrade SRR tako da su bili u prilici raspravljati nacрте nacionalnih ciljeva i prioriteta regionalnog razvoja, te iste „u hod“ ugrađivati u ŽRS.

Izrađivači su posebno upozoreni na usklađivanje s ostalim relevantnim razvojnim dokumentima te su posebno vodili računa o Prostornom planu Šibensko-kninske županije.

2.2. Metodološki pristup i ograničenja

Nacrtni ŽRS prethodno je vrednovan na sastancima s Izrađivačem koji su se održavali u Splitu i Šibeniku i telefonskom i elektronskom komunikacijom izrađivača i ex-ante evaluatora. Izrađivači su tako stalno dobivali savjete i preporuke, a početni tekstovi poglavlja nacrtu slali su se evaluatorima koji su ih vraćali s primjedbama, izmjenama i dopunama.

Ex ante evaluator prisustvovao je i sastancima Partnerskog vijeća i sastancima radnih i fokus skupina. Nakon sastanaka ex ante evaluator je održavao konzultacije s izrađivačima. Iako i izrađivači i ex ante evaluator slijede službena metodološka uputstva, pojavljuju se pitanja i problemi koji nisu obuhvaćeni Pravilnikom o metodologiji izrade ŽRS i Smjernicama za izradu. Ta pitanja se zajednički raspravljaju. Vrednovanje se tako odvijalo u skladu s Člankom 16. Pravilnika o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja (NN 121/2015). U tom procesu izrađivači su pokazali potrebnu razinu kompetencije.

Savjeti i preporuke promptno su se prenosili izrađivaču a komunikacija je učinkovita. Kako je u izradi neposredno sudjelovao razmjerno mali broj izrađivača i evaluatora, od početka je uspostavljena neposredna komunikacija. Ex ante evaluatori lako i na vrijeme dolaze do potrebnih informacija tako da se formalno intervjuiranje izrađivača za sad pokazuje suvišnim. Opaske, kritike i savjeti ex ante evaluatora prenose se neposredno.

Ex ante evaluatori inzistiraju su na povratnim spregama koje su sastavni dio upravljanja projektnim ciklusom. Izrada strategije prikazuje se izrađivačima kao dio projektnog ciklusa u kojem svaki korak mora biti utemeljen u prethodnom i biti temeljem narednog koraka.

Ex ante evaluatori su inzistirali na povratnim spregama koje su sastavni dio upravljanja projektnim ciklusom. Izrada strategije prikazivana je izrađivačima kao dio projektnog ciklusa u kojem svaki korak mora biti utemeljen u prethodnom i biti temeljem narednog koraka. U prvim nacrtima SWOT analize navedene snage, slabosti, prilike i prijetnje bile su tek dijelom temeljene u Osnovnoj analizi iako je tamo bilo dovoljno relevantnih podataka i nalaza. Nakon konzultacija, ta veza je uspostavljena već u drugom nacrtu. Konzultacije su obavljene i kako bi ciljevi i prioriteti bili formulirani kao buduća stanja ili procesi kojima s ojačavaju snage, prevladavaju slabosti, iskorištavaju prilike i zaobilaze/amortiziraju prijetnje. Takav pristup je osigurao povratnu spregu u izradi što je doprinijelo internoj konzistentnosti Strategije.

Početni nacrt Osnovne analize a kasnije i SWOT analize, pokazali su da treba uskladiti neke temeljne pojmove. Tim izrađivača je zahvaljujući sličnim strukama i zajedničkom iskustvu stečenom na prijavama projekata EU fondovima dobro savladao potrebnu terminologiju. Članovi radnih i fokus skupina su, međutim, bili raznih struka i iskustava tako da su termini pa i koncepti koje su rabili bili neujednačeni, a isti pojmovi različito nazivani. Sukladno članku 3. Zakona o regionalnom razvoju (NN 147/2014) nesporazumi su uklonjeni u korištenju slijedećih pojmova, termina i definicija:

područja s razvojnim posebnostima vs. potpomognuta područja (ove dvije kategorije su u nekim raspravama radnih i fokus skupina praktički izjednačavane što je s obzirom na relativno veliki broj otoka Šibensko kninske županije (područja s razvojnim posebnostima) s jedne strane i na dijelove zaleđa (potpomognuta područja) s druge, otežalo komunikaciju

poslovi od općeg gospodarskog interesa (ovi poslovi su pojmovno miješani s djelatnostima u privatnom sektoru, što je naročito došlo od izražaja u raspravama o infrastrukturnim potrebama i projektima u koje se treba upustiti)

razvojni projekt (sadržaj i aplikativne razine razvojnog projekta, razvojne mjere i aktivnosti bili su izjednačavani što je izazvalo nesporazume prilikom početnog definiranja prioriteta, mjera i aktivnosti)

prostorno planiranje vs. zaštita okoliša (ove dvije djelatnosti često su raspravljane potpuno odvojeno, što je opterećivalo raspravu o prioritetima i mjerama)

sektorske i horizontalne mjere (razlika između ovih mjera nije uvijek bila prepoznata u raspravama pa je zaštita okoliša (horizontalna mjera) u nekim sektorima predlagana kao sektorska mjera a u nekima nije ni spominjana;

Različita tumačenja termina i kategorija prevladana su tijekom sređivanja nalaza i zaključaka sastanaka radnih i fokus skupina. Izrađivači su na vrijeme uočili komunikacijske probleme koji se mogu pojaviti zbog neujednačene terminologije i utvrdili značenje korištenih termina. Terminologija je konačno usklađena prilikom formuliranja prioriteta i mjera.

2.3. Tijek izrade i prethodne evaluacije nacrtu Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije

Po potpisu Ugovora između Ekonomskog fakulteta Split i Šibensko-kninske županije održan je konstituirajući sastanak Županijskog partnerskog vijeća na kojem su imenovani članovi fokus radnih grupa. Izrađivač je okupio 7 fokus grupa i koje su krajem 2015. Započele radom. Dinamika održavanja sastanaka Partnerskog vijeća, fokus i radnih grupa bila je kako slijedi:

11.05.2015. Donesena Odluka o osnivanju Partnerskog vijeća Šibensko-kninske županije (49 članova)

11.06.2015. Šibensko-kninska županija i Ekonomski fakultet Split sklapaju Ugovor o prethodnom vrednovanju (ex ante evaluaciji) izrade Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije za razdoblje do 2020.

17.06.2015. Održana 1. sjednica Županijskog partnerskog vijeća Šibensko-kninske županije

Na prvoj konstituirajućoj sjednici Partnerskog vijeća imenovani su članovi sedam fokus radnih grupa:

1. GOSPODARSTVO, TURIZAM, ISTRAŽIVANJE, INOVACIJE I POSLOVNA KONKURENTNOST
2. RURALNI RAZVOJ
3. KLIMATSKE PROMJENE, UPRAVLJANJE RIZICIMA, ZAŠTITA OKOLIŠA I ODRŽIVOST RESURSA
4. PROMET, POMORSTVO, POVEZANOST I MOBILNOST
5. INFORMACIJSKO KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE, ENERGETSKA UČINKOVITOST I OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE
6. SOCIJALNO UKLJUČIVANJE, SOCIJALNA SKRB, ZDRAVLJE, OBRAZOVANJE I CJELOŽIVOTNO UČENJE

7. RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA

26.10.2015. Održan sastanak koordinatora fokus grupa

02.11. 2015. Održan sastanak koordinatora fokus grupa

09.11.2015. Održan sastanak koordinatora fokus grupa

23.11.2015. Održani sastanci fokus grupa (Ruralni razvoj, Klimatske promjene, upravljanje rizicima, zaštita okoliša i održivost resursa, Socijalno uključivanje, socijalna skrb, zdravlje, obrazovanje i cjeloživotno učenje)

24.11.2015. Održani sastanci fokus grupa (Promet, pomorstvo, povezanost i mobilnost i Informacijsko komunikacijske tehnologije, energetska učinkovitost i obnovljive izvore energije)

02.12.2015. Održani sastanci radnih grupa (Gospodarstvo, turizam, istraživanje, inovacije i poslovna konkurentnost, Razvoj ljudskih potencijala

10.2.2016. Izrađivaču upućena evaluacijska pitanja i kriteriji na osnovi kojih su formulirana. Naglašeni zahtjevi koji se tiču relevantnosti, opravdanosti, konzistentnosti, koherentnosti i učinkovitosti strateškog razvojnog dokumenta

22.9.2016. Održan zajednički sastanak članova 7 fokus radnih grupa s predstavnicima Ekonomskog fakulteta iz Splita.

16.10.2017. Održan sastanak pročelnika upravnih odjela Šibensko-kninske županije za definiranje mjera u sklopu izrade ŽRS do 2020. godine.

24.11. 2017. Radi usklađivanja s Uredbom o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća („Narodne novine“ broj: 103/2015) donesena je Odluka o osnivanju Partnerskog vijeća Šibensko-kninske županije kojom se stavlja van snage Odluka o osnivanju Partnerskog vijeća Šibensko-kninske županije od 11.05.2015. godine.

01.12.2017. Održana 2. sjednica Partnerskog vijeća na kojoj je Konstituirano novo Partnersko vijeće Šibensko-kninske županije (35 članova)

21.02.2018. Održana 3. sjednice Partnerskog vijeća Šibensko-kninske županije na kojoj su se razmatrala dva poglavlja Razvojne strategije Šibensko-kninske županije: Strateški okvir - prioriteti i mjere, te Strateški projekti.

16.05.2018. Održana 4. sjednica Partnerskog vijeća Šibensko-kninske županije na kojoj se govorilo o izradi Akcijskog plana gdje su navedeni svi planirani projekti koje su jedinice lokalne samouprave dostavile Razvojnoj agenciji Šibensko-kninske županije. Na sjednici se razmatrao nacrt Razvojne strategije Šibensko-kninske županije.

5.07.2018. – 11.10.2018. Vezano za postupak strateške procjene utjecaja na okoliš, cjelovitost i stručnu utemeljenost Strateške studije u odnosu na utvrđeni sadržaj Strateške studije ocjenjivalo je Povjerenstvo za stratešku procjenu utjecaja Razvojne strategije Šibensko-kninske županije na okoliš (Klasa: 302-01/15-01/1 Urbroj: 2182/1-06-18-61). Povjerenstvo je održalo 2. sjednice i to: 5. srpnja 2018. godine i 11. listopada 2018. godine u Šibeniku. Predstavnici Javne ustanove Razvojna agencija Šibensko-kninske županije prezentirali su Povjerenstvu nacrt Razvojne strategije Šibensko-kninske županije.

Korigiran nacrt Razvojne strategije, dostavljen je u studenom 2018. godine, nalazi se na službeni Internetskim stranicama Šibensko-kninske županije.

27.11. – 28.12.2018. Održana javna rasprava o Razvojnoj strategiji Šibensko-kninske županije i Strateškoj studiji o procjeni utjecaja na okoliš Razvojne strategije Šibensko-kninske županije. Javno izlaganje o Strateškoj studiji utjecaja nacrta prijedloga Razvojne strategije Šibensko-kninske županije na okoliš i Nacrt prijedloga Razvojne strategije Šibensko-kninske županije održano je 10. prosinca 2018. godine. U tijeku javne rasprave pristigla su mišljenja Hrvatskih voda, Ministarstva turizma i Hrvatskih šuma. Sva pristigla mišljenja, primjedbe i prijedlozi dostavljeni su na očitovanje izrađivačima Razvojne strategije i Strateške studije. Izrađivač strateške studije je Eko invest d.o.o.

18.02.2019. Upravni odjel za gospodarstvo zaprimio Mišljenje Ministarstva zaštite okoliša i energetike u kojem stoji da je postupak Strateške procjene utjecaja Razvojne strategije Šibensko-kninske županije na okoliš proveden sukladno propisima zaštite okoliša.

19.02.2019. Održana 5. sjednica Partnerskog vijeća na kojoj je podneseno Izvješće o održanoj javnoj raspravi. Nakon toga je jednoglasno usvojen konačni nacrt Razvojne strategije Šibensko-kninske županije, te se isti dalje upućuje na konačno usvajanje na Skupštinu Šibensko-kninske županije koja je planirana za 07.03.2019. godine.

3. VREDNOVANJE NACRTA ŽRS

Nacrt Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije vrednovan je prema evaluacijskim kriterijima relevantnosti, opravdanosti, konzistentnosti, koherentnosti i učinkovitosti. Pri tom je sagledan širi razvojni kontekst u kojem je nacrt izrađivan. Sam postupak ex-ante evaluacije pratio je izradu Strategije kroz faze njenog nastajanja. Istim metodološkim putem kreće se i ovo poglavlje Konačnog izvješća. Dakle, u nastavku se Konačno izvješće referira na (3.1.) prvo ex ante izvješće o analizi stanja ŠKŽ, potom na drugo izvješće (3.2) provedenu ex ante SWOT analizu i (3.3.) strateški okvir s vizijom i globalnim ciljevima. Slijedi treće izvješće (3.4.) o ciljevima, prioritetima i mjerama strategije ŠKŽ. Posebno izvješće (3.5.) referira se na stratešku procjenu utjecaja na okoliš. Na kraju ovog poglavlja iznose se rezultati četvrtog parcijalnog ex ante izvješća u kojem se govori o financijskom okviru (3.6.) i akcijskom planu (3.7.) strategije ŠKŽ.

Nacrt ŽRS vrednovan je odgovorima na evaluatorska pitanja izvedena iz prethodno spomenutih kriterija. Pitanja obuhvaćaju strukturu analize nacrta Strategije: poglavlje o društvu, poglavlje o gospodarstvu, poglavlje o stanju u okolišu/prostoru, poglavlje o upravljanju razvojem i rezultatima provođenja prijašnjih strategija, te poglavlje o specifičnim županijskim područjima. Pitanja su pokrila i sve karakteristike koje županijska strategija treba imati.

3.1. Cjelovita analiza stanja ŠKŽ

Opća ocjena socio-ekonomske analize Šibensko-kninske županije

Da li je analiza temeljena na adekvatnim izvorima podataka i da li su podaci bili pouzdani? Da li je bilo moguće koristiti primjerenije izvore?

Osnovna (socio-ekonomska) analiza (poglavlja Društvo, Gospodarstvo, Stanje u okolišu/prostoru, Upravljanje razvojem i o specifičnim županijskim područjima) zasnovana je na dostupnim kvantitativnim informacijama. Korišteni su najnoviji sekundarni podaci koje objavljuju Državni zavod za statistiku, agencija FINA, javna poduzeća, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, županijske podružnice Hrvatske gospodarske komore i Hrvatske obrtničke komore, Jadrolinija i ostali. Korišteni su i podaci koje prikuplja županijska uprava. Ocjenjuje se da su korišteni podaci pouzdani i da nije bilo vremena, a ni potrebe za njihovom provjerom; institucije od kojih su dobiveni objavljuju podatke koje izrađivači razvojnih dokumenata uobičajeno prihvaćaju kao vjerodostojne.

Izrađivači nisu prikupljali primarne podatke jer nije bilo vremena, a ni potrebe obavljati intervjue i provoditi ankete. Dobar dio nalaza koji bi bili prikupljeni intervjuima prikupljen je, međutim, na sastancima radnih skupina i fokus skupina. Ovaj, poprilično velik broj skupina pokazao se korisnim i dobro odmjerenim jer su uz numeričke podatke prikupljeni i kvalitativne informacije i razvojni sudovi. To je učinjeno učinkovito, zahvaljujući dobrom vođenju sastanaka i u najkraćem mogućem vremenu. Zahvaljujući poznavanju problematike i bogatom iskustvu sektorskih stručnjaka s jedne strane i sposobnosti izrađivača da objedine prikupljene informacije s druge, izvedeni su i mnogi kvalitativni sudovi koji su kasnije korišteni u SWOT analizi. Ocjenjuje se da su prikupljeni sekundarni podaci i zapisnici sa sastanaka radnih skupina i fokus skupina bili dovoljna osnova za analizu koja je kasnije uspješno provedena.

Da li su podaci prikupljeni u skladu s indikativnim sadržajem analize stanja preporučenim u Smjernicama?

Izrađivačima je savjetovano da podatke prikupljaju prema stavkama indikativnog sadržaja navedenog u Smjernicama MRRFEU, što je i učinjeno. Pri tome su iskrsavali problemi koji su se već uobičajili u izradi regionalnih razvojnih dokumenata: institucije koje posjeduju podatke sporo su dostavljale zatraženo, a podatke o infrastrukturi prikupljene od javnih infrastrukturnih poduzeća trebalo je sagledavati selektivno jer se radi o sustavima koji nadilaze županijske granice. Izrađivači su dobro ocjenjivali relevantnost brojčanih podataka i kvalitativnih informacija tako da je svako poglavlje indikativnog sadržaja dobro potkrijepljeno podacima.

Prepoznaje li Osnovna analiza uska grla razvoja u svakom od relevantnih sektora društveno-gospodarskog razvoja?

Razvojna uska grla uočena su već na sastancima radnih skupina i fokus skupina. Gotovo sva su kasnije našla potvrdu u prikupljenim podacima i trendovima koji su se iz njih mogli izvesti. Riječ je o, nažalost, uobičajenim infrastrukturnim problemima. Izrađivačima je savjetovano da obrate pažnju na složenost prometnih uskih grla koja se javljaju na području županije. Prometna uska grla i zakrčenja koja izazivaju, karakteristična su za gradsko područje Šibenika i komunikacije prema zaleđu županije, dok se nisko frekventne veze pojavljuju kao svojevrsno usko grlo u otočno-obalnoj komunikaciji. Upozoreno je da jedna od posebnosti županije, veliki broj otoka, treba naći mjesto u prioritetima koji su definirani u kasnijim fazama izrade strategije. Uska grla su uočena i u društvenim djelatnostima pa je, kasnije prilikom formuliranja prioriteta i

njima posvećena odgovarajuća pažnja. Uočena su i razmatrana i u pojedinim gospodarskim sektorima, posebno u turizmu, poljoprivredi i ribarstvu.

Da li su podaci u analizi stanja interpretirani na adekvatan način i da li su doveli do bitnih zaključaka o stanju u svakom od relevantnih sektora društveno-gospodarskog razvoja?

Uvid koje su ex ante evaluatori Ekonomskog fakulteta imali u nacрте ostalih, do sada izrađenih županijskih strategija, pokazuje da se prošlim razvojnim dokumentima posvećuje premalo pažnje.

Ovakvo strukturiranje omogućilo je adekvatnu interpretaciju podataka, a daljnje strukturiranje poglavlja i izdvojeno donošenje zaključaka o pojedinim gospodarskim i infrastrukturnim sektorima te pojedinim društvenim djelatnostima. Podaci su prikazani u bogato ilustriranim i brojnim preglednim tablicama i odgovarajućim grafikonima, a trendovi su dobro uočeni i navedeni. Razvojna ograničenja i potrebe tablično su prikazana na kraju svakog poglavlja što se pokazalo prikladnim načinom sažimanja sadržaja poglavlja i isticanja problema koji će biti uzimani u obzir kانسije, prilikom određivanja prioriteta i mjera. Izrađivači su tako došli do potrebnih zaključaka, a čitatelju Nacrta je omogućeno da prati slijed argumenata iz kojih su zaključci izvedeni.

Sektori turizma, poljoprivrede i ribarstva, obrtništva, trgovine i prerađivačke industrije izdvojeni su kao relevantni pa su im posvećena posebna poglavlja, a izvedeni zaključci su kasnije dobro poslužili prilikom određivanja prioriteta i mjera. Izrađivačima je savjetovano da posebnu pažnju posvete tehnološkom razvoju i inovacijama što će podjednako pomoći razvoju svih sektora. Savjet je, s jedne strane, potkrijepljen nalazom Osnovne analize da je radna snaga u prerađivačkom sektoru produktivnija od ostalih, a s druge, podatkom da se u županiji registrira daleko premalo patenata. Izrađivači su postupili u skladu s ovim nalogom.

Da li je analiza stanja interpretirana s obzirom na zapažene trendove i s obzirom na nacionalni kontekst i kontekst Jadranske NUTS II regije.

Osnovna analiza je primjereno smještena u kontekst Republike Hrvatske. Nacionalni kontekst je naglašen u poglavljima o prirodnim resursima, prometnom položaju, zdravstvu i stambenom standardu, a relevantni razvojni dokumenti više, nacionalne razine redovno su prikazani na kraju poglavlja. Mnogobrojne reference na nacionalnu ekonomiju navedene su i poglavlju o gospodarstvu tako da je položaj gospodarstva Šibensko-kninske županije u nacionalnoj ekonomiji dobro prikazan (negativni hrvatski gospodarski trendovi i usporedni pozitivni turistički trendovi potvrđeni su i u Šibensko-kninskoj županiji).

Osnovna analiza je u manjoj mjeri smještena u kontekst NUTS II regije Jadranska Hrvatska. To nije ocijenjeno kao manjkavost jer se radi o statističkoj regiji koja nema definiranu upravnu razinu i stoga nema ni razvojnih strategija ni eventualnih nositelja njihove provedbe. Prioriteti i mjere Županijske razvojne strategije mogu se i trebaju usklađivati s prioritetima i mjerama Strategije regionalnog razvoja RH. Usporedba na razini NUTS II nije moguća jer prioriteti razvoja Jadranske (a ni Kontinentalne) Hrvatske nisu utvrđeni. Ipak, gdje je to bilo moguće izvedene su usporedbe za NUTS II razinu.

Obuhvaćaju li prikupljeni podaci vremensko razdoblje relevantno za donošenje budućih odluka te objektivnih projekcija razvoja?

U početnom poglavlju o području županije sve vremenske serije podataka nisu formirane jer se radi o geografskim i pedološkim podacima te o podacima potrebnim za opis i ocjenu geoprometnog položaja i postojeće infrastrukture. Klimatološki podaci prikazani su uobičajenim mjesečnim, godišnjim i višegodišnjim vremenskim prosjecima. Demografski podaci preuzeti su iz posljednjeg Popisa stanovništva, a pojedine specifične

statistike sežu do 2001. godine. Bruto domaći proizvod županijskog gospodarstva prikazan je vremenskom serijom od 2002. do 2013. godine što je prihvatljivo s obzirom da se podaci o tome objavljuju s tri godine zakašnjenja. U istom razdoblju prikazano je i kretanje prihoda i rashoda županijskog gospodarstva što je pružilo dovoljan uvid u razvojne trendove. Skoro svi ostali pokazatelji praćeni su u vremenskim serijama od početka desetljeća na ovamo: izvoz (2013 – 2016), nezaposlenost i registrirana radna snaga (2010-2016), turistički pokazatelji (2011-2016), poljoprivredni pokazatelji (2011-2015), pokazatelji ribarstva (2010-2015). Isto vrijedi i za podatke i pokazatelje društvenih djelatnosti. Ovako oblikovane, vremenske serije pokazale su se dovoljnima za prosuđivanje o razvoju i gospodarskih i društvenih djelatnosti županije. Izrađivačima je savjetovano da se ne upuštaju u oblikovanje serije koje bi zahvaćale razdoblja prije i poslije krize koja je počela oko 2008. godine. Trendovi oblikovani u razdoblju nakon 2008. godine pokazali su se dovoljnim za zaključivanje o smjeru razvoja gospodarstva Šibensko-kninske županije.

Da li je izrađen Sažetak analize stanja?

Po završetku izrade Cjelovite analize stanja pristupilo se oblikovanju njenog Sažetka. Prvu radnu verziju Sažetka evaluatori su dobili 20.11.2017. i na nju promptno reagirali svojim zapažanjima. Nakon nekoliko razmjena mišljenja s Autorskim timom Sažetak je dovršen 02.12.2017. Od ukupno 52 stranice Sažetka prvih sedam odnosi se na Sadržaj, popis skraćenica i Napomene, a na preostalim 45 stranica u sažetoj formi prezentirana je Cjelovita analiza stanja Šibensko-kninske županije. Na taj način ispunjen je zahtjev iz Pravilnika o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnoga razvoja, te iz Smjernica za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe navedenih uvodno.

3.2. Ocjena SWOT analize

Identificira li SWOT analiza ključne razvojne potencijale, prepoznaje li snage i slabosti, te vanjske prilike i prijetnje?

Izrađivači su pristupili SWOT analizi s nedovoljno razjašnjenom svrhom određivanja snaga, slabosti, prilika i prijetnji pa su u prvim prijedlozima SWOT tablica pojedine slabosti svrstavane u prijetnje, a prilike u snage. Te greške se redovno javljaju u izradi strateških razvojnih dokumenata jer su izrađivači upućeni na suradnju sa stručnjacima različitih tehničkih i društvenih disciplina, a time i na specifične termine i, što je ovdje relevantno, na termine koji u različitim strukama imaju različita značenja. Ex ante evaluator je u više navrata komentirao značenje pojedinih termina i sam nacrt SWOT tablica, a izrađivači su ga dorađivali. Na jednom od sastanaka izrađivača i ex ante evaluatora, SWOT analiza je prikazana u kontekstu upravljanja projektnim ciklusom, što se pokazalo korisnim. Korisnom se pokazala i struktura poglavlja u kojima su djelatnosti i sektori razdijeljeni prema atributima pametnog održivog i uključivog rasta. Zahvaljujući takvom strukturiranju razvojne problematike bilo je relativno lako identificirati ključne razvojne potencijale i svrstati ih u snage odnosno prilike. SWOT analiza je tako korektno provedena, a njeni nalazi će kasnije biti korišteni prilikom određivanja prioriteta i mjera.

Jesu li skazi snaga i slabosti u SWOT analizi temeljeni na konkretnim podacima navedenim u socio-ekonomskoj analizi?

Osnovna analiza sadržavala je dovoljno ocjena i nalaza potrebnih za oblikovanje SWOT tablica. Konkretnih podataka bilo je dovoljno u svim poglavljima tako da su istraživači na dobrom fundamentu prethodno obavljene analize stanja mogli relativno lako utemeljiti posebne sudove o društvu, gospodarstvu, o prostoru i okolišu i upravljanju razvojem i tako formirati potrebne četiri SWOT tablice.

Istina, u početku izrade SWOT analize izrađivači su procjenjivali snage, slabosti, prilike i prijetnje bez dovoljno oslonca na Osnovnu analizu. Upozoreni na povezanost faza izrade strategije brzo su prevladali problem tako da je komunikacija između izrađivača i evaluatora tijekom koje su oblikovane SWOT tablice bila produktivna i edukativna. Iskazi snaga i slabosti su u konačnici korektno izvedeni iz podataka navedenih u osnovnoj analizi.

Jesu li iskazi prilika i prijetnji u SWOT analizi temeljeni na postojećim eksternim trendovima i okolnostima u kontekstu kojih će se implementirati županijska razvojna strategija?

Stvarni vanjski trendovi i okolnosti u kojima će se provoditi Strategija su dobro i iscrpno obrađeni u analitičkim poglavljima, što je uz razvojna ograničenja i potrebe navedene na kraju svakog analitičkog poglavlja olakšalo SWOT analizu u dijelu o prilikama i prijetnjama. Na sastancima je naglašavano da prilike treba pobrojati kako bismo ih što bolje iskoristili, a prijetnje kako bismo ih što bolje zaobišli ili izbjegli. Na taj način je formulirana je dobra osnova za izvođenje prioriteta i mjera. Nakon što su usvojili koncept upravljanja projektnim ciklusom Istraživači su lako ustanovili slijed *analiza - SWOT - prioriteta - mjere*. Jednom usvojen, taj je slijed striktno uvažavan i u nacrtu Strategije.

Postoje li u područjima analize proturječni nalazi koji su kasnije otežali SWOT analizu?

Proturječni nalazi su se pojavili tijekom analize. Osnovni razlog tome je u metodologiji izrade Analize stanja jer su poglavlja o društvu, gospodarstvu, o prostoru i okolišu i upravljanju razvojem analizirani odvojeno, a SWOT analiza sve te dijelove mora uvažavati. Izričaji u tablicama su se u početku ponavljali pa i proturječili jedni drugima. Nakon konzultacija greške su ispravljene, a izrađivači su, oslanjajući se na nalaze u analitičkim poglavljima uskladili sudove o snagama, slabostima, prilikama i prijetnjama. Konačni prijedlog SWOT analize interno je konzistentan.

3.3. Strateški okvir s vizijom i globalnim ciljevima

Jesu li vizija i ciljevi jasno definirani i prezentirani?

Već spominjana konzistentnost analize i SWOT analize vrijedi i za razvojnu viziju. Navedena vizija: „Šibensko-kninska županija - regija visoke kvalitete života, iznimne prirodne i kulturno-povijesne baštine, uravnoteženog razvoja temeljenog na konceptu regije znanja te konkurentnog i inovativnog gospodarstva“ dobro opisuje opredjeljenja razvojnih dionika i konzultiranih stručnjaka izražena tijekom izrade nacrtu strategije. Rasprave na sastancima Partnerskog vijeća potvrdile su da je formulacija razvojne vizije jasna.

Ciljevi koji određuju Šibensko-kninsku županiju kao gospodarski konkurentnu, inovativnu i resursno učinkovitu županiju u kojoj je kvaliteta života povećana i uravnotežena, dobro odražavaju nalaze iz prethodnih koraka izrade nacrtu strategije u kojima su traženi načini povećanja snaga, uklanjanja slabosti, korištenja prilika i prevladavanja prijetnji. Ciljevi su određeni na razini vizije, višoj od razine prioriteta. Gradiranje vizije, ciljeva i prioriteta je nužno u razvojnim dokumentima ove vrste. Za sada, u Strateškom okviru i globalnim ciljevima to je i postignuto zahvaljujući stručnosti izrađivača i dobroj suradnji s ex ante evaluatorom.

Ocjena relevantnosti Strateškog okvira ŽRS

Jesu li predloženi ciljevi temeljeni na socio-ekonomskoj analizi stanja?

Vizija i ciljevi izvedeni su iz SWOT analize kojom su sažeti i strukturirani nalazi iz poglavlja osnovne analize i poglavlja o pametnom, održivom i uključivom rastu. Analitička poglavlja sadržavala su dovoljno podataka, nalaza i zaključaka potrebnih za SWOT analizu i oblikovanje odgovarajućih SWOT tablica. SWOT analiza je tako osigurala dovoljno sudova i informacija potrebnih za formuliranje razvojnih problema a iz njih i razvojnih ciljeva. Slijed koraka od analize do Strateškog okvira izveden je metodološki korektno, pa je ocjenjeno da su predloženi globalni ciljevi dobro utemeljeni u osnovnoj socio-ekonomskoj analizi stanja.

Je li predložena strategija temeljena na u analizi identificiranim razvojnim poteškoćama, potrebama i potencijalima (snage i slabosti)?

Je li predložena strategija oblikovana u skladu s u analizi prepoznatim trendovima i izazovima? (prilike i prijetnje)?

Dobro uspostavljeni slijed *analiza - SWOT - vizija - ciljevi* na koji se ovdje treba stalno vraćati, doveo je do dobro utemeljenog nacrtu strategije što se može vidjeti u uravnoteženom oslanjanju na sve četiri sastavnice SWOT analize. Izrađivačima je savjetovano da paze na ravnotežu sastavnica kako strategija ne bi proizlazila pretežno iz slabosti, ili pretežno iz prilika itd. To je bilo potrebno jer su slabosti, nagomilane u gospodarskoj krizi od 2008. godine na ovamo, činile popis dulji od ostalih sastavnica SWOT analize. Nakon razmatranja i komentiranja ustanovljeno je kako je konačni sadržaj tablica dobro uravnotežen.

Da li bi se relevantnost strategije mogla ojačati dodatnim elementima analize?

Već je rečeno da bi prikupljanje primarnih podataka (ankete, uvidi u računovodstvene podatke većih poduzeća i sl.) kojima bi analiza bila proširena bilo skupo i vremenski zahtjevno. Ocjenjuje se da u roku koji su izrađivači morali prihvatiti tako što nije bilo izvedivo, a upitno je da li bi se u proračun izrade mogla uvesti odgovarajuća stavka.

Djelomični nedostatak primarnih podataka nije, međutim, značajno ograničio izrađivače u izradi dijelova Strateškog okvira. Dodatni elementi Strategije, razrada ciljeva, prioriteta i mjera, koje tek treba izraditi povećat će relevantnost Strateškog okvira i Strategije u cjelini. Analiza koja je izvedena na osnovi sekundarnih podataka pružila je dovoljnu osnovu za izradu relevantne razvojne strategije.

3.4. Ciljevi, prioriteti i mjere Strategije ŠKŽ

3.4.1. O metodologiji

U sadržaju strateških dokumenata, poput ove razvojne Strategije ŠKŽ, poglavlje o ciljevima, prioritetima i mjerama kompletirano s financijskim i akcijskim planom ima središnju važnost. Stoga na samom početku ovog dijela Konačnog izvješća potrebno je istaknuti: Ocjenjuje se da su izrađivači u definiranju ciljeva, prioriteta i mjera korektno slijedili Pravilnik, Smjernice i dodatke Smjernicama i da je ŽRS Šibensko-kninske županije formalno i sadržajno usporediva s ostalim županijskim strategijama izrađenim na isti način.

S obzirom na važnost ovog dijela dokumenta ex ante evaluatori su najprije priredili mali metodološki podsjetnik kako bi svi izvođači, ali i korisnici teksta strategije, na isti način razumjeli temeljne kategorije. U tom smislu ponuđene su slijedeće definicije:

Razvojni ciljevi. Ciljevi su planirane promjene koje će adresirati realne potrebe i izazove s kojima je Šibensko-kninska županija suočena, a njihovo definiranje odvijalo se u skladu sa prethodno utvrđenom vizijom razvoja Šibensko-kninske županije. Pri tom je važno da su ciljevi definirani tako da svojim ukupnim djelovanjem ostvare međusektorsku suradnju te u konačnici dovedu do ostvarenja predstavljene vizije razvoja Šibensko-kninske županije. Ciljevi se temelje na prethodno urađenoj analizi i SWOT analizi, na način da se optimalno iskorištavaju županijske razvojne snage i prilike te prevladava i zaobilazi njezine slabosti i prijetnje.

U definiranju ciljeva u ovoj su Strategiji korišteni sljedeći kriteriji:

- *relevantnost* - zašto je određeni cilj značajan u odnosu na situaciju u županiji te je li njegova relevantnost potkrijepljena nalazima analize stanja i SWOT analize;
- *očekivani načini postizanja ciljeva* - koji problemi će se pokriti i koji učinci će biti postignuti njegovom implementacijom; te
- *dosljednost* - ukoliko je opisana usklađenost ciljeva Strategije s ciljevima navedenim u ključnim strateškim dokumentima na lokalnoj, nacionalnoj i EU razini odnosno u relevantnim sektorskim dokumentima.

Za svaki cilj utvrđeni su relevantni pokazatelji učinka koji su određeni očekivanim vremenom ostvarenja te su kvantificirani. Pokazatelji učinka razvijeni su sukladno Prijedlogu pokazatelja za praćenje provedbe (Dodatak 3. Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, 2015).

Kako je vidljivo iz tablice priložene u nastavku ukupno je definirano **sedam** globalnih ciljeva i jedan horizontalni cilj koji se odnosi na sve ciljeve, sve prioritete i sve mjere.

Razvojni prioriteti. Metodološki slijed potom nas vodi razradi razvojnih ciljeva, odnosno, definiranju razvojnih prioriteta kojima se konkretiziraju ciljevi. Prioriteti su definirani tako da budu mjerljivi, ostvarivi, jasno formulirani, određeni rokom ostvarenja, međusobno sukladni (ne smiju se preklapati), sveobuhvatni, društveno i okolišno prihvatljivi, u skladu s prioritetima statističkih regija utvrđenih u Strategiji regionalnog razvoja Republike Hrvatske kao i s ciljevima u drugim relevantnim strateškim županijskim i državnim strategijama. Kako bi prioriteti bili mjerljivi morali su biti karakterizirani kvantitativnim pokazateljima ishoda. To će u radu na realizaciji Strategije svakako pomoći da se lakše prati provedba prioriteta te da se određuje (ne)uspješnost prioriteta. Kvantitativni pokazatelj stavljaju se i u vremenski kontekst (očekivano vrijeme ostvarenja). Pokazatelji su definirani na isti način kao i pokazatelji učinka ciljeva. Unutar sedam globalnih ciljeva ukupno je definiran **dvadeset i jedan** razvojni prioritet.

Razvojne mjere. Mjere su intervencije i aktivnosti u nekom sektoru/području i predstavljaju okvir za pripremu i izradu konkretnih razvojnih projekata/aktivnosti. Mjere proizlaze iz prioriteta i ciljeva te s njima tvore hijerarhijsku strukturu. Dakle, u ovoj Strategiji urađena je konkretizacija i razrada prioriteta, točnije definiran je niz specifičnih i vrlo konkretnih aktivnosti, projekata i programa čija realizacija doprinosi ostvarenju prioriteta i ciljeva u određenom području. Kvantitativni pokazatelji uokvireni vremenom provedbe također su određeni i za mjere kako bi se mogao pratiti ishod provedbe. Metodologija određivanja kvantitativnih pokazatelja ista je kao i za razvojne ciljeve. Ukupno je definirano i obrazloženo **pedeset i osam** konkretnih mjera.

Proizlazi, u ovoj Strategiji sedam globalnih razvojnih ciljeva sadrži dvadeset i jedan razvojni prioritet koji su konkretizirani u ukupno pedeset i osam mjera.

Razvojni ciljevi	Broj Razvojnih prioriteta	Broj Mjera
Cilj 1. Konkurentno i polifunkcionalno gospodarstvo	5	15
Cilj 2. Očuvana i valorizirana prirodna i kulturna baština bazirana na održivom upravljanju	2	7
Cilj 3. Razvijene i dostupne društvene usluge i sadržaji	4	10
Cilj 4. Kvalitetan i prepoznatljiv sustav srednjoškolskog, strukovnog i visokoškolskog obrazovanja	2	4
Cilj 5. Kvalitetna i modernizirana primarna infrastruktura kao preduvjet prostorno ujednačenog razvoja	4	13
Cilj 6. Energetska učinkovitost usmjerena na obnovljive izvore energije (OIE)	2	5
Cilj 7. Efikasno i sinergično upravljanje razvojem uz stvaranje pozitivne klime koja utječe na pojedince i stanovništvo u cjelini	2	4
	21	58
HORIZONTALNI CILJ : Demografska revitalizacija		

3.4.2. Ocjena opravdanosti ciljeva, prioriteta i mjera

Jesu li ciljevi, prioriteti i mjere strukturirani u skladu s prepoznatim potrebama i mogućnostima regionalnog razvoja?

Osnovna analiza naložena Smjernicama MRRFEU osigurala je osnovu za strukturirano prepoznavanje potreba i uočavanje razvojnih mogućnosti. Predmet analize je raščlanjen na osnovnu socio-ekonomsku analizu (poglavlja Društvo, Gospodarstvo, Stanje u okolišu/prostoru, Upravljanje razvojem i o specifičnim županijskim područjima) zasnovana je na dostupnim kvantitativnim informacijama. Time je omogućeno konzistentno strukturiranje razvojnih ciljeva, a zatim i prioriteta. Izrađivačima je savjetovano da okviru upravljanja razvojem kojem je u Smjernicama dodijeljen jedan redak teksta, posvete više pažnje i prostora, što je i učinjeno. Kapacitet nositelja provedbe je time bolje uočen i ocijenjen, a izgledi ostvarenja pojedinih prioriteta poboljšani.

Jesu li u iskazima ciljeva, prioriteta i mjera vidljivi naglasci na ključnim problemima i mogućnostima prepoznatim u analizi?

Naglasci na ključnim problemima i mogućnostima uočljivi su u iskazima ciljeva, prioriteta a u konačnici i mjera. To je postignuto uspotavom slijeda „analiza - SWOT – vizija – ciljevi prioriteti – mjere“ i stalnim vraćanjem na prethodne korake kako se slijed ni bi prekinuo. Početna miješanja razina na kojima su određivani ciljevi i prioriteti uklonjena su nakon nekoliko iteracija u kojima je ex ante evaluator komentirao prijedloge prioriteta, a izrađivači ga dorađivali ili upozoravali na već postignutu konzistentnost. Ovdje treba naglasiti da su izrađivači brzo savladavali metodološki know how i da je u fazi predlaganja prioriteta ex ante evaluacija prerasla u zajedničku izradu nacрта.

Određuje li predložena strategija najbolji pristup zatečenom socio-ekonomskom stanju i korištenju prepoznatih prilika i mogućih izazova?

Nacrt Strategije razvoja Šibensko-kninske županije izrađen je prema spomenutim Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija MRRFEU koje su izrađene u skladu sa suvremenom metodologijom izrade strateških razvojnih dokumenata i prema napucima Europske komisije. Naravno da je uvijek moguće bolje, ali dobro strukturirana analiza, koraci izrade, očuvan slijed „analiza - SWOT – vizija – ciljevi prioriteta – mjere“ i ostvarena participacija dionika ne ostavljaju u našim uvjetima prostor nekom boljem načinu izrade i boljem pristupu zatečenom stanju socio-ekonomskog razvoja.

3.4.3. Ocjena konzistentnosti

Je li strategija definirana konzistentno i da li su razvojni ciljevi i prioriteta jasni?

Nakon što je na osnovi nalaza iz analitičkih poglavlja izvedeno sedam osnovnih ciljeva, izrađivačima je savjetovano da predlože prioritete i da povratnom spregom provjere da li svaki od njih doprinosi ostvarenju barem jednog cilja i da li ostvarenje pojedinih prioriteta remeti ostvarivanje drugih. Na taj način je za svaki od sedam ciljeva formuliran konzistentan prioritet koji jasno slijedi iz svojih ciljeva. Ocjenuje se da će se postizanjem prioriteta postići i cilj koji ih objedinjuje.

Jesu li definirani ciljevi usmjereni ka ostvarenja navedene vizije, a prioriteta ka ostvarenju definiranih ciljeva?

Mogu li predložene mjere doprinijeti ostvarenju razvojnih ciljeva i prioriteta?

Vizija navedena u nacrtu ŽRS („Šibensko-kninska županija – regija visoke kvalitete života, privlačne i turistički valorizirane prirodne i kulturno-povijesne baštine, uravnoteženog razvoja temeljenog na konceptu regije znanja te konkurentnom i inovativnom gospodarstvu“) izvedena je iz šireg skupa mogućih ciljeva. Izrađivačima je savjetovan takav postupak kako bi mogli formulirati ciljeve koji će obuhvatiti glavna razvojna usmjerenja i dovesti do suvisle razvojne vizije. Ciljevi su tako određivani u nekoliko iteracija. Iteracije su izvođene i prilikom razlaganja ciljeva na prioritete.

Budu li provedene, mjere predložene u nacrtu ŽRS izmijenit će postojeće stanje i postojeća razvojna kretanja i tako doprinijeti ostvarenju navedenih prioriteta, a u konačnici i ciljeva. Ovdje treba upozoriti da su uz svaku mjeru navedene i aktivnosti koje trebaju pokrenuti provoditelji Strategije.

Komplementarnost (dopunjavanje) ŽRS i ostalih razvojnih dokumenata kojima su određene javne politike je tako uzajamna jer mjere sektorskih javnih politika u praksi mogu dopuniti sektorske mjere iz ŽRS, dok mjere određene samom ŽRS mogu dopuniti mjere u više sektora i utjecati na provedbu više od jednog sektorskog programa.

Izrađivačima je savjetovano da uzmu u obzir ostale postojeće i anticipirane razvojne dokumente i pokušaju sagledati utjecaj jednih mjera na druge kako bi se, barem u tom dijelu nacrtu ŽRS, primakli razini integralnog razvojnog planiranja u smislu suvremene planerske metodologije koja objedinjuje prostorno i gospodarsko planiranje. Izrađivači su bili upućeni i na Zakon o potvrđivanju Protokola o integralnom upravljanju obalnim područjem Sredozemlja (NN – međunarodni ugovori 8/2012). Savjet je lako uvažen jer se problematika integralnog planiranja već neko vrijeme razmatra u Šibensko-kninskoj županiji.

3.4.4. Ocjena koherentnosti

- *Je li prioriteta jasno proizlaze iz ciljeva a ciljevi iz osnovnih nalaza analize?*
- *Jesu li ciljevi komplementarni? Ima li preklapanja ciljeva?*
- *Jesu li prioriteta i mjere u strategiji jasno razgraničeni? Da li su komplementarni?*
- *Postoji li sinergija ciljeva, sinergija prioriteta i sinergija mjera?*

Slijed „analiza - SWOT – vizija – ciljevi - prioriteta – mjere“ na koji se ovdje treba stalno vraćati, ostvaren je, kao što je već rečeno, u cijelosti. To podrazumijeva da je dovoljno pažnje posvećeno jasnom raščlanjivanju ciljeva na prioriteta i jasnoći samih ciljeva.

Izrađivače nije trebalo posebno savjetovati da se oslanjaju na „trokut održivosti“ to jest na određenje po kojem je razvoj održiv ako je održiv društveno, gospodarski i okolišno. Trokut održivosti je očito poslužio kao predložak prilikom određivanja kategorija pametni, održivi i uključiv rast, a takvo određenje je jamčilo komplementarnost ciljeva.

Izrađivačima je savjetovano da pristup korišten u određivanju ciljeva primijene i u određivanju prioriteta. Konzekventnim izvođenjem prioriteta koji su slijedili predložak pametnog održivog i uključivog rasta postignuta je i komplementarnost prioriteta.

Sinergija istovremenog provođenja mjera za postizanje ciljeva i prioriteta moći će se procijeniti tek u provedbi mjera i aktivnosti predviđenih Strategijom. Za sada se može ocijeniti da su prioriteta i iz njih izvedene mjere usklađene i da nema početnih prepreka postizanju sinergija.

3.4.5. Ocjena utjecaja

Jesu li pokazatelji ostvarenja ciljeva, prioriteta i mjera mjerljivi, relevantni i realistični?

Koliko je vjerojatno da će se predloženim mjerama postići očekivana razina ostvarivanja ciljeva i utjecaj na socio-ekonomsku situaciju u Šibensko-kninskoj županiji?

Mjerljivost, relevantnost i realističnost pokazatelja ovisi s jedne strane o tome što se sve pokazateljem želi pokazati, a s druge o dostupnosti i kontinuitetu pribavljanja podataka potrebnih da bi se vrijednosti pokazatelja izračunavale. Izrađivačima je savjetovano da formuliraju skup pokazatelja rukovodeći se potrebama praćenja učinaka mjera i da u početku pretpostave da će biti moguće doći do potrebnih podataka. Početni skup pokazatelja koji je formuliran pod tom pretpostavkom bio je gotovo sveobuhvatan. Konačni skup pokazatelja koji je formuliran na osnovi raspoloživih podataka mnogo je manji ali omogućuje formiranje vremenskih serija vrijednosti pokazatelja i dugoročno praćenje učinaka mjera. Nacrt ŽRS tako predlaže mjerljive i realistične pokazatelje zasnovane na dovoljno visokoj vjerojatnosti osiguranja potrebnih podataka.

Predložene mjere i aktivnosti su dovoljno obuhvatne i dovoljno dobro strukturirane da pokrenu promjene postojećeg stanja i obilježe županijsku svakodnevicu. Od mjera se izvjesno može očekivati minimalni učinak, a koliko će biti ostvareno i preko toga, ovisit će o institucionalnom kapacitetu provoditelja i eksternim činiteljima koji su dobro pobrojani u rubrici *Prijetnje* SWOT analize. Izrađivačima je stoga savjetovano da temi upravljanje razvojem posvete više pažnje nego što to nalažu Smjernice MRRFEU, što je i učinjeno (već je rečeno da će Strategija razvoja Šibensko-kninske županije po tome odskakati od ostalih). Stupanj ostvarenja ciljeva bit će predmetom analize provedbe Strategije.

3.5. Strateška procjena utjecaja na okoliš

Postupak Strateške procjene utjecaja na okoliš (SPUO) započet je i provodio se temeljem odredbi Zakona o zaštiti okoliša (NN 80/13, 78/15) i Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08), te Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša („Narodne novine“, broj 64/08).

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode donijelo je mišljenje da je za Razvojnu strategiju Šibensko-kninske županije potrebno provesti postupak strateške procjene, te je u postupku prethodne ocjene prihvatljivosti na ekološku mrežu donijelo Rješenje kojim je utvrđeno da je potrebno provesti postupak Glavne ocjene prihvatljivosti na ekološku mrežu (Klasa: UPI/I 612-07/15-71/181, Urbroj: 517-07-2-1-1-15-6 od 11. prosinca 2015. godine). Odluka o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Razvojne strategije Šibensko-kninske županije donesena je 21. prosinca 2015. godine. (Klasa: 302-01/15-01/1, Urbroj: 2182/1-06-15-20).

Tijekom provedbe postupka održana je javna rasprava u periodu od 27. studenog 2018. do 28. prosinca 2018. godine. Tijekom trajanja javne rasprave javnosti je bio omogućen javni uvid u prostorijama Upravnog odjela za gospodarstvo ŠKŽ. U vrijeme trajanja Javnog uvida nacrt prijedloga Razvojne strategije Šibensko-kninske županije i Strateške studije bili su objavljeni na službenim Internet stranicama Šibensko-kninske županije (www.skz.hr). Javno izlaganje o Strateškoj studiji utjecaja nacrta prijedloga Razvojne strategije Šibensko-kninske županije na okoliš i Nacrt prijedloga Razvojne strategije Šibensko-kninske županije održano je 10. prosinca 2018. godine, u multimedijalnoj dvorani Gradske knjižnice "Juraj Šižgorić" Šibenik.

U tijeku javne rasprave pristigla su mišljenja Hrvatskih voda i Ministarstva turizma te je nakon roka pristiglo i mišljenje Hrvatskih šuma. Sva pristigla mišljenja, primjedbe i prijedlozi dostavljeni su se na očitovanje izrađivačima Razvojne strategije i Strateške studije. Izrađivač strateške studije bio je Eko invest d.o.o.

Nakon provedene javne rasprave Javna ustanova Razvojna agencija Šibensko-kninske županije u nacrt Razvojne strategije integrirala je mjere zaštite okoliša definirane Strateškom studijom te se očitovala na mišljenja javno pravnih tijela pristigla u tijeku javne rasprave, a koja je u određenoj mjeri, kako je to prikazano u očitovanju koje se nalazi u prilogu i integrirala u Razvojnu strategiju. Na 5. sjednici Partnerskog vijeća Šibensko-kninske županije, održanoj 19. veljače 2019. godine prezentirane su gore navedene izmjene u nacrtu Razvojne strategije Šibensko-kninske županije te je naglašeno da se uz definirani strateški projekt „ Proglašenje Dinare parkom prirode“ pridodaju riječi „ili regionalnim parkom“ te da je u Akcijskom planu naglašen moguć neprihvatljiv utjecaj planiranog zahvata „Akumulacije Čikole na vodotoku Čikola u Petrovom polju, na području Općine Ružić, Šibensko-kninske županija“ na ciljeve očuvanja ekološke mreže. Ove su izmjene unesene u tekst Strategije.

Na temelju odredbi članka 71. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“ broj 80/13, 153/13 i 78/15) te članka 18. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš („Narodne novine“, broj 64/8), u postupku provedbe strateške procjene utjecaja Razvojne strategije Šibensko-kninske županije na okoliš, prije upućivanja istog u postupak donošenja, pribavljeno je i mišljenje o provedenoj strateškoj procjeni. Sukladno navedenom Ministarstvo zaštite okoliša i energetike je 18. veljače 2019.

godine izdalo mišljenje u kojem stoji da je **postupak strateške procjene utjecaja Razvojne strategije Šibensko-kninske županije na okoliš proveden sukladno propisima zaštite okoliša.**

3.6. Financijski okvir

U ŽRS se financijskim okvirom daje razrada planiranja sredstava s naznakom izvora sredstava minimalno na razini ciljeva za cjelokupno razdoblje ŽRS (tablica, Dodatak 1 Smjernica, poglavlje 6.1.). Informacija o alokaciji sastoji se od procjene sredstava koja se očekuju iz državnog proračuna uključujući EU fondove (npr. planirana alokacija za regiju), županijskog proračuna i lokalnih proračuna (procjena na osnovi udjela rashoda za razvojne aktivnosti u proračunu unazad 3 godine te projekcija za naredne godine uzimajući u obzir pokazatelje kao npr. rast BDP-a, kretanje stanovništva i sl.).

Financijski okvir provedbe daje **indikativni** prikaz financijskih sredstava za provedbu razvojnih aktivnosti definiranih kroz ciljeve, prioritete i mjere Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije. Financijski okvir za provedbu strategije sadrži kumulativne financijske iznose na razini strateških ciljeva i prioriteta, sukladno Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe. Vrijednosti ciljeva i projekata temeljene su na vrijednostima projekata dostavljenima od strane Šibensko-kninske županije i jedinica lokalne samouprave. Pojedinih projektima u trenutku izrade Strategije vrijednost nije bila procijenjena te će se ona uzeti u obzir nakon što se to dogodi, a sukladno procesu ažuriranja akcijskog plana provedbe strategije. Informacija o alokaciji sastoji se od procjene sredstava koja se očekuju iz državnog proračuna uključujući EU fondove (npr. planirana alokacija za regiju), županijskog proračuna i lokalnih proračuna (procjena na osnovi udjela rashoda za razvojne aktivnosti u proračunu unazad tri godine te projekcija za naredne godine uzimajući u obzir pokazatelje kao npr. rast BDP-a, kretanje stanovništva i sl.). S obzirom na promjenjivu prirodu, financijski okvir provedbe Strategije ovdje prikazan indikativnog je karaktera.

U odnosu na zahtjeve Smjernica za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe potrebno je konstatirati da su se izrađivači ŽRS dosljedno pridržavali propisane metodologije.

Je li financijskim okvir objektivno savladiv?

Prije odgovora na naslovno pitanje još jednom treba konstatirati da je predočeni financijski okvir ŽRS prije svega indikativni prikaz financijskih sredstava za provedbu razvojnih aktivnosti. U tom kontekstu, bez obzira što je riječ o svojevrsnom „planu želja“, ukupna vrijednost prikupljenih i analiziranih projekata od 9,641 mlrd kuna (1,286 mlrd €), a riječ je o srednjoročnom planskom razdoblju, doima se ambiciozno. Tim i više ako se zna da sredstva privatnih investitora nisu uključena u ovaj iznos. S druge strane, razvojni zaostatak Šibensko-kninske županije za najrazvijenijim hrvatskim županijama definitivno zahtijeva snažan razvojni iskorak. Iako su izrađivači ex-ante analize podržali ovakav financijski okvir, sasvim je jasno da će za njegovu realizaciju sve aktivnosti u fazi provedbe trebati podignuti koordinaciju sa svim relevantnim tijelima na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou na najvišu kvantitativnu i kvalitativnu razinu.

Dobar test izdržljivosti i uspješnosti na ovom razvojnom putu biti će prve tri godine realizacije ŽRS. U tom se vremenu predviđa angažirati četvrtinu (25,82%) od ukupne vrijednosti prikupljenih i analiziranih projekata. Riječ je o 2,489 mlrd kuna (331,9 mil €) predviđenih za provedbu sedam razvojnih ciljeva. S obzirom da na opsežnost i dugotrajnost pripreme i realiziranja sufinanciranja iz EU fondova u početnom razdoblju, solidarnost i integrativni pristup lokalne zajednice dolazi u prvi plan.

Je li struktura izvora financiranja održiva

Tablica 1: Financijski okvir – raspored prema izvorima financiranja

Ciljevi i prioriteta	Ukupna vrijednost prikupljenih projekata (kn)	Procjena potrebnih sredstava u trogodišnjem razdoblju (%)	Izvor financiranja (%)				
			Lokalni proračun	Županijski proračun	Državni proračun	Fondovi EU	Ostalo
Ukupno	9.641.738.446	25,82	4,00	8,80	6,00	80,00	1,20
U mil €	1.285,565	331,91	51,42	113,13	77,13	1028,45	15,43

U Financijskom okviru učešće pojedinih izvora financiranja definirano je linearno, za sve ciljeve u cijelom razdoblju strategije pojedini izvor financiranja zadržava isto postotno učešće. Sasvim je jasno da takvo sudjelovanje pojedinih izvora financiranja iz različitih razloga neće biti moguće u cijelosti ostvariti, ali naglasak stavljamo na Akcijski plan koji se treba donositi svake godine u kojem je moguće raditi modifikacije.

Struktura izvora otkriva dominantno učešće fondova EU. Naime, planirano je da četiri od pet kuna koje bi se utrošile u provedbi ŽRS dolazi iz europskih sredstava. Ovo je svakako najfragilnija stavka Financijskog okvira i ujedno najveći upitnik provedbe cjelokupne strategije. Bez projekta izgradnja brze ceste Šibenik - Drniš - Knin -granica BiH s obilaznicama Drniša i Knina ŽRS dobiva obrise realnog i održivog dokumenta. A opet, ako se ova brza cesta ne uključi u ŽRS iznevjerilo bi se brojne entuzijaste koji su se desetljećima za nju zalagali. Kako smatramo da izgradnja ove brze ceste nije tek pitanje entuzijazma, a nije ni razvojni hir, već je uvjet razvoja Županije bez kojeg se ne može, njezino uvrštenje u ŽRS smatramo duboko opravdanim.

Tablica 2: Financijski okvir – raspored prema ciljevima

Ciljevi	Ukupna vrijednost prikupljenih projekata (%)	Procjena potrebnih sredstava u trogodišnjem razdoblju (%)	Izvor financiranja (kn)				
			Lokalni proračun	Županijski proračun	Državni proračun	Fondovi EU	Ostalo
Konkurentno i polifunkcionalno gospodarstvo	16,41	23,39	16,41	16,41	16,41	16,41	16,41
Očuvana i valorizirana prirodna i kulturna baština bazirana na održivom upravljanju	7,40	7,76	7,40	7,40	7,40	7,40	7,40
Razvijene i dostupne društvene usluge i sadržaji	10,16	12,79	10,16	10,16	10,16	10,16	10,16
Kvalitetan i prepoznatljiv sustav srednjoškolskog, strukovnog i visokoškolskog obrazovanja	2,05	2,33	2,05	2,05	2,05	2,05	2,05
Kvalitetna i modernizirana primarna infrastruktura kao preduvjet prostorno ujednačenog razvoja	63,04	52,46	63,04	63,04	63,04	63,04	63,04
Energetska učinkovitost usmjerena na obnovljive izvore energije (OIE)	0,26	0,43	0,26	0,26	0,26	0,26	0,26
Efikasno i sinergično upravljanje razvojem	0,69	0,84	0,69	0,69	0,69	0,69	0,69
Ukupno	100	100	100	100	100	100	100

Struktura izvora financiranja pojedinih ciljeva (Tablica 2) također je sačinjena tehnički linearno. Svi izvori financiranja unutar svojeg financijskog doprinosa podjednako postotno doprinose provedbi pojedinog cilja. Takav raspored sredstava podrazumijeva centralno upravljanje financijskim okvirom strategije. I ovdje vrijedi ista primjedba kao i kod Tablice 1, ona o značaju Akcijskog plana u kojem se iz godine u godinu učešća prilagođavaju stvarnim mogućnostima pojedinog izvora financiranja.

Je li utvrđena hijerarhija projekata čija se realizacija očekuje

ŽRS izdvaja trinaest strateških projekata čija realizacija bi trebala znatno doprinijeti cjelokupnom razvoju Šibensko-kninske županije. Najvažnija odlika strateških projekata upravo je potencijal njihova šireg prostornog utjecaja pri čemu se pozitivni utjecaji njihove realizacije osjećaju u cijeloj županiji ili njenom značajnom dijelu (imaju najveći multiplikativni učinak na gospodarstvo, društvo i na prostor). Tablice za pregled strateških projekata su adekvatno strukturirane i sadržavaju referencu na strateški okvir, naziv projekta, nositelja i partnere na projektu, njegov cilj, sažetak aktivnosti, tip, pripremljenost, indikativni ukupni iznos i izvor financiranja. Ciljano područje adresira na kojem području će se projekt provoditi; tip projekta može biti infrastrukturni i soft; pripremljenost projekta određuje se prema odobrenoj dokumentaciji u trenutku izrade ŽRS prema čemu se projekti dijele na projekte neposredne realizacije, projekte realizacije u srednjoročnom planskom razdoblju i projekte realizacije u dugoročnom planskom razdoblju; indikativni proračun projekta podrazumijeva procijenjeni ukupni trošak projekta; te izvor financiranja koji treba dati indiciju iz kojih su izvora planirana sredstva za provedbu projekta (lokalni proračun, fondovi ili sl.). Analiza raspodjele strateških projekata po strateškim ciljevima ocjenjujemo primjerenom razvojnom trenutku i razvojnim potrebama. Naime, od ukupno 13 strateških projekata više od polovice njih odnosi se na cilj *1. Konkurentno i polifunkcionalno gospodarstvo* (sedam strateških projekata) što ukazuje kako je gospodarstvo u primarnom fokusu razvoja, ali ostali naznačeni projekti jasno ukazuju i na razumijevanje značaja svih ostalih dimenzija ukupnog razvoja.

3.7. Akcijski plan

O povezanosti financijskog okvira s Akcijskim planom

U ŽRS-u naveden je samo indikativni financijski okvir za razdoblje trajanja ŽRS-a. Isti se za prve tri godine ŽRS-a detaljno razrađuje u Akcijskom planu. Akcijski plan predočava se kao zaseban provedbeni dokument za trogodišnje razdoblje u svrhu povezivanja s proračunom. Kao takav, Akcijski plan je osnova za izradu Plana razvojnih programa koji županija donosi sukladno Zakonu o proračunu, a u kojemu se iskazuju planirani rashodi proračuna jedinica područne (regionalne) samouprave vezani uz provođenje investicija, davanje kapitalnih pomoći i donacija, odnosno s prijedlogom proračuna jedinica područne (regionalne) samouprave.

Naglašavamo, u procesu izrade Akcijskog plana ŽRS-a, kao i prilikom njegovog godišnjeg usklađivanja, županija obvezno treba surađivati s jedincima lokalne samouprave sa svog područja, državnom upravom te svim ostalim potencijalnim izvorima financiranja provedbe ŽRS-a.

Akcijski plan, odnosno popis projekata kojim se ostvaruju strateški ciljevi i prioriteti podložan je ažuriranjima prema razradama i potrebama za uvažavanjem dodatnih novodefiniranih projekata, stoga će se navedene vrijednosti mijenjati ovisno o navedenom. Bitno je istaknuti kako postoje projekti koji se provode od strane privatnih investitora te stoga nisu predmet uvažavanja u ovom financijskom okviru, no koji će znatno doprinijeti ostvarenju pojedinih razvojnih prioriteta. Napominjemo, da se ne za boravi, Akcijski plan ŽRS-a usklađuje se svake godine.

4. PROVEDBENI MEHANIZAM

Je li iz provedbenih poglavlja jasno kako će se financirati provedba mjera predviđenih strategijom?

U poglavlju o provedbi Strategije Šibensko-kninske županije naglašeno je da su procjene i izvori financijskih sredstava potrebnih za realizaciju svake pojedine mjere prikazani u Akcijskom planu. Akcijski plan je sastavni dio Strategije koji se može usvojiti kad i Strategija ali svakako predstavlja zaseban provedbeni dokument za trogodišnje razdoblje njene provedbe. U Nacrtu je stoga naveden financijski okvir koji po ciljevima i prioritetima navodi potrebna sredstva u narednom trogodišnjem razdoblju i u razdoblju provedbe Strategije (do 2020). Navedeni su i izvori financiranja (lokalni, županijski, i državni proračun te Fondovi EU). godine. Izrađivači su učinili i korak više i naveli 13 strateških projekata s referencom na odgovarajući cilj i prioritete i procjenom potrebnih sredstava. Financiranje provedbe Strategije je tako korektno uokvireno i dobar je naputak izrađivačima Akcijskog plana.

Je li jasna podjela institucionalnih nadležnosti u provedbi strategije?

Provedbeni mehanizmi obuhvaćaju institucionalni okvir kojeg čine svi dionici uključeni u proces izrade, donošenja, provedbe i praćenja provedbe Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije. Glavni dionik provedbe Strategije je Šibensko-kninska županija kao jedinica područne (regionalne) samouprave koja izrađuje i donosi Strategiju. U svrhu upravljanja razvojem županije ustrojeni su upravni odjeli koji obavljaju poslove iz samoupravnog djelokruga jedinica područne samouprave. Šibensko-kninska županija u ustrojstvenoj strukturi organizirala je osam upravnih odjela: za proračun i financije; za prosvjetu, znanost, kulturu i šport; za zdravstvo i socijalnu skrb; za gospodarstvo; za poljoprivredu i ruralni razvoj; za pomorstvo, promet i otočni razvoj; za zaštitu okoliša i komunalne poslove; za prostorno uređenje i gradnju. Upravni odjeli djeluju kao osnovne jedinice u pripremi i provedbi projekata od županijskog značaja, svaki u sklopu vlastitog djelokruga.

Uz samu Županiju ističemo ulogu JU Razvojne agencije Šibensko-kninske županije kao regionalnog koordinатора zaduženog za izradu županijske razvojne strategije i druge strateške i razvojne dokumente za područje županije te njihove provedbene dokumente, za pružanje stručne pomoći u pripremi i provedbi programa potpore javnopravnim tijelima i javnim ustanovama s područja svoje županije, u pripremi i provedbi razvojnih projekata od interesa za razvoj županije, a posebno projekata sufinanciranih sredstvima iz strukturnih i investicijskih fondova Europske unije.

Na temelju iznesenog konstatiramo da je podjela institucionalnih nadležnosti u provedbi strategije jasna i transparentna.

Je li u financijskom okviru i akcijskom planu adekvatno istaknuta prostorna dimenzija

Sukladno dostavljenim projektima čiji su nositelji, identificirani su razvojni dionici koji će doprinijeti ostvarenju ciljeva ove Strategije. Gotovo pedesetak dionika koji djeluju na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini planira provedbu niza projekata od županijskog značaja kojim će se poboljšati društveni, gospodarski i ekološki uvjeti na području Šibensko-kninske županije. Jedinice lokalne samouprave jedan su od najvažnijih nositelja s nizom projekata čijom će se realizacijom osigurati ravnomjeran prostorni razvoj županije. Jedinice lokalne samouprave na području Šibensko-kninske županije su: Gradovi Drniš, Knin, Skradin, Šibenik i Vodice, te općine Bilice, Biskupija, Cijlpane, Ervenik, Kijevo, Kistanje, Murter-Kornati, Pirovac, Primošten, Promina, Rogoznica, Ružić, Tisno, Tribunj, Unešić. Važnu ulogu, prvenstveno u sklopu provedbe komunalnih

infrastrukturnih projekata imaju poduzeća u vlasništvu gradova i općina, a među najvažnijim akterima realizacije Strategije bitno je istaknuti i obrazovne ustanove te institucije na nacionalnoj razini (ministarstva, Hrvatske ceste i dr.). Pretpostavljenu prostornu uključenost razvojnih dionika širom Županije ocjenjujemo jednim od najkvalitetnijih doprinosa ove ŽRS.

Je li institucionalni sustav za provedbu strategije kvalitetno osposobljen i adekvatan?

Kako je već istaknuto, izrađivači su podijelili provedbene poslove na 8 županijskih upravnih odjela na osnovi njihovih nadležnosti, broja službenika i njihove kvalifikacijske strukture, te ukupne organizacijske strukture županijske uprave. Uz to, većina JLS također priprema i provodi lokalne strateške dokumente. Grad Šibenik je 2011. usvojio Strategiju razvoja Grada Šibenika, a u izradi su razvojne strategije gradova Knina, Drniša i Vodica, te općina Primošten, Pirovac i Promina. U narednom razdoblju Šibensko-kninske županija će nastaviti suradnju s JLS-ima koja pridonosi realizaciji projekata koje ne mogu financirati pojedinačne uprave. Nadalje, tu su i različite druge institucije, kao što su strukovne komore, komunalna društva, lokalne akcijske grupe, Hrvatski zavod za zapošljavanje, turističke zajednice, osnovne i srednje škole, Veleučilišta u Šibeniku i Kninu, poduzetničke potporne institucije, organizacije civilnog društva, nacionalne agencije i resorna ministarstva, te niz drugih javnih ustanova i trgovačkih društava koja obavljaju određene funkcije na području jedne ili više jedinica lokalne samouprave (komunalna djelatnost, kultura, obrazovanje i sl.).

Ocjenjujemo da postoje potrebni institucionalni kapaciteti za provedbu strategije. Međutim, bez obzira na dostignuti stupanj kvalitetne osposobljenosti zahtijevan zadatak provedbe ŽRS tražit će kontinuiranu edukaciju i mnogo napora u izgradnji moderne komunikacijske mreže u kojoj svaki od brojnih dionika realizira i svoje i ukupne razvojne ciljeve Šibensko-kninske županije.

5. KOMUNIKACIJSKA STRATEGIJA

Sadrži li komunikacijska strategija županije jasno definirane ciljeve, mjere, aktivnosti, nositelje i vremenski plan komunikacijskih aktivnosti?

Jesu li predviđene mjere i aktivnosti primjerene postizanju definiranih ciljeva?

Kako je to navedeno i u samom tekstu Razvojne strategije, Komunikacijska strategija izrađena je prema Smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenja i vrednovanja njihove provedbe (MRRFEU, 2015) te je u skladu s odredbama Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17). Komunikacijskom su strategijom identificirani komunikacijski ciljevi i aktivnosti, ciljne skupine na koje se usmjerava komunikacija te prikladni komunikacijski alati. Nositelji Komunikacijske strategije isti su kao i oni Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije: Šibensko-kninska županija i Javna ustanova Razvojna agencija Šibensko-kninske županije. Provedba Komunikacijske strategije slijedi temeljne ciljeve i smjernice Županijske razvojne strategije, a realizirala se sukladno raspoloživim resursima i u suradnji s partnerskim institucijama i organizacijama.

Opći i specifični ciljevi Komunikacijske strategije Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije primjereno su definirani i usklađeni su s općim ciljevima Komunikacijske strategije za upravljanje i provedbu regionalne razvojne politike Republike Hrvatske (2016). Ciljevi izrade Komunikacijske strategije podijeljeni su na opće i specifične. U ovoj strategiji tri su opća cilja:

1. Učinkovita komunikacija (suradnja) u provedbi Županijske razvojne strategije ŠKŽ
2. Podizanje svijesti o ulozi i značaju Županijske razvojne strategije ŠKŽ uz stvaranje pozitivne klime u javnosti
3. Informiranje javnosti o mogućim izvorima financiranja iz fondova EU namijenjenih regionalnom razvoju

Specifični ciljevi Komunikacijske strategije sasvim dobro nadopunjuju opće ciljeve te preciznije usmjeravaju željene učinke Komunikacijske strategije, a obuhvaćaju:

1. uspostavu učinkovite komunikacije i suradnje svih dionika na izradi i provedbi Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije
2. kontinuiranu razmjenu informacija kojom se osigurava međusektorska koordinacija i suradnja te poticanje aktivnog uključivanja razvojnih dionika u provedbu Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije
3. jačanje transparentnosti postupka izrade, donošenja, provedbe i vrednovanja Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije, te izvještavanja o postignutim rezultatima, prema javnosti
4. usmjerenu promociju učinaka izrade i provedbe Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije te njene uloge u ostvarivanju ciljeva razvoja Šibensko-kninske županije
5. kontinuirano informiranje javnosti o dostupnim izvorima financiranja aktivnosti, programa i projekata s područja Šibensko-kninske županije.

U realizaciji općih i specifičnih ciljeva poduziman je širok spektar aktivnosti. Prije svih tu su bili alati za informiranje šire javnosti: javne prezentacije, konferencije za novinare, objave za tisak i radio intervjui, WEB stranica. Posebno važnim ocjenjujemo korektnu prezentaciju Županijske razvojne strategije na web stranici Razvojne agencije Šibensko-kninske županije i Županije Šibensko-kninske, gdje su se kontinuirano nalazile informacije o događanjima i aktivnostima vezanim uz izradu strategije. Ujedno, tiskani su brojni informativni materijali.

Komunikacijska strategija ŽRS usklađena je sa standardnim načelima takvih dokumenata. To su jasnoća, razumljivost, ažurnost i potpunost informacija o izradi, a kasnije i o provedbi Strategije. Najvažniji dio Komunikacijske strategije je onaj o ciljnim skupinama dionika koje treba stalno obavještavati o provedbi ŽRS i podsjećati ih da mogu i trebaju utjecati na provedbu. **Interna ciljna skupina** obuhvatila je glavne nositelje mjera i partnere u provedbi Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije:

- Šibensko-kninska županija, Javna ustanova Razvojna agencija Šibensko-kninske županije, jedinice lokalne samouprave s područja Šibensko-kninske županije
- Partnersko vijeće Šibensko-kninske županije
- stručne radne skupine (Gospodarstvo, turizam, istraživanje, inovacije i poslovna konkurentnost; Ruralni razvoj; Klimatske promjene, upravljanje rizicima, zaštita okoliša i održivost resursa; Promet, pomorstvo, povezanost i mobilnost;) Informacijsko-komunikacijske tehnologije, energetska učinkovitost i obnovljivi izvori energije; Socijalno uključivanje, socijalna skrb, zdravlje, obrazovanje i cjeloživotno učenje; Razvoj ljudskih potencijala)
- Druga tijela državne uprave i javna tijela koja svojim djelovanjem pridonose donošenju i ostvarivanju ciljeva politike regionalnog razvoja
- Organizacije (gospodarske i obrtničke komore, turističke zajednice i dr.)
- organizacije civilnog društva
- obrazovni sektor
- znanstveno-istraživački sektor, i dr.

Eksternu ciljnu skupinu čine svi ostali dionici javnog, privatnog i civilnog sektora koji su zainteresirani za provedbu Strategije ili će provedba Strategije imati utjecaja na njihovu okolinu i socioekonomsko stanje. Eksterne ciljne skupine tako čine:

- privatni i civilni sektor – značajan broj mjera usmjeren je njima kao ciljnim skupinama stoga ih je neophodno upoznati s njima kako bi se precizno utvrdile mogućnosti provedbe i učinci
- šira javnost – porast spoznaja javnosti i lokalne zajednice od iznimne je važnosti zbog toga što su upravo građanima i njihovoj dobrobiti usmjerene mjere i aktivnosti predviđene Županijskom razvojnom strategijom
- nadležna državna tijela – Ministarstvo regionalnog regionalnoga razvoja i fondova europske unije zaduženo je za strateško planiranje, a Županijska razvojna strategija usklađuje se sa Strategijom regionalnog razvoja te se izvještaj o provedbi upućuje nadležnom ministarstvu zbog čega je potrebna efikasna i redovita komunikacija.

U procesu komunikacije s okolinom mediji imaju iznimno veliku ulogu u širenju informacija i predstavljanju određene tematike u javnosti, stoga je vrlo bitno da se korištenjem raznih medija (prvenstveno suvremenih – elektroničkih) informacije o sadržaju i provedbi ŽRS ŠKŽ distribuiraju kontinuirano kako bi se među stanovništvom stvorila pozitivna klima kojom će se doprinijeti provedbi Strategije.

Ocjenjuje se da su ciljne skupine dobro izabrane i rangirane po važnosti.

Ex ante evaluatori također ocjenjuju da je Komunikacijska strategije uspješno implementirana. Kako bi se realizirali opći i specifični ciljevi Komunikacijske strategije, što znači valjanu promociju Razvojne strategije Šibensko-kninske županije koristili su se, a i koristit će se, mnogobrojni komunikacijski alati. Kao indirektni proizvod rada na Razvojnoj strategiji ŠKŽ nastale su različite baze podataka (korisnika, uključenih u provedbu i projekata) koje će u narednom razdoblju pomoći u učinkovitijoj realizaciji same Strategije.

Konkretne aktivnosti koje su predviđene u Komunikacijskoj strategije svakako trebaju kontinuirati i nakon usvajanja Razvojne strategije na Skupštini ŠKŽ. U tom smislu predstoji:

- kontinuirano redovno održavanje sastanaka najvažnijih razvojnih dionika u provedbi Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije (minimalno dva puta godišnje)
- objava Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije u tiskanom obliku
- objavu usvojenog teksta Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije u elektroničkom obliku na službenim web stranicama Šibensko-kninske županije i Javne ustanove Razvojne agencije Šibensko-kninske županije
- promocija Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije u medijima (web, novine, radio)
- promocija Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije na organiziranim događanjima poput sajmova, manifestacija i ostalih događanja
- promocija Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije na društvenim mrežama
- objave dostupnih natječaja i mogućih načina financiranja iz EU fondova na društvenim mrežama (Facebook)

6. ZAVRŠNA OCJENA

1. Nacrt Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije izrađen je slijedom Pravilnika o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN 53/2010) i Smjernica za izradu županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe, Verzija 1.0, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU od rujna 2015. Izrađivači su uvažili sve naputke iz Pravilnika i Smjernica vodeći pritom računa o ne malom broju razvojnih dokumenata na županijskoj, nacionalnoj i europskoj razini.
2. Nacrt Županijske razvojne strategije je prethodno vrednovan u produktivnoj komunikaciji izrađivača i ex-ante evaluatora. Obavljeni su svi potrebni sastanci i konzultacije. Odgovornosti su bile jasno razgraničene, ciljevi vrednovanja utvrđeni, a metodologija vrednovanja usklađena s Pravilnikom o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja. Izrada Nacrta ŽRS je tako uspješno privedena kraju, a participativni način izrade došao je do punog izražaja.
3. Nacrt Županijske razvojne strategije navodi sve analitičke nalaze potrebne za izvođenje razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera i obuhvaća sve relevantne vidove društvenog i gospodarskog razvoja županije. Analiza, izvođenje ciljeva i vizije i određivanje prioriteta korektno su smješteni u razvojni kontekst Republike Hrvatske, a, gdje je bilo potrebno, i u razvojni kontekst EU. SWOT analiza je obavljena korektno, a slijed *Osnovna analiza - SWOT – prioriteti – mjere* je jasno vidljiv. Ciljevi, prioriteti i mjere strukturirani su u skladu s prepoznatim razvojnim potrebama i mogućnostima.
4. Nacrt Županijske razvojne strategije Šibensko-kninske županije ocjenjuje se relevantnim, opravdanim, konzistentnim, koherentnim i dobro pripremljenim za upućivanje u postupak donošenja. Ovu ocjenu potvrdila je i javna rasprava otvorena u studenom i prosincu 2018. Značajnijih primjedbi nije bilo tako da su izrađivači nakon Javnog izlaganja o Strateškoj studiji o utjecaju na okoliš i ŽRS Šibensko-kninske županije do 2020. mogli zaokružiti tekst Nacrta Strategije i uputiti ga u postupak donošenja.
5. Autorski tim okupljen u Razvojnoj agenciji Šibensko-kninske županije kompetentno je i uspješno izradio sve dijelove ŽRS, te usklađivao brojne sudionike na desetinama održanih stručnih sastanaka.
6. Ocjenjuje se da je vanjska evaluacija pomogla članovima tima Izrađivača da uspješno testiraju vlastite moderatorske kompetencije jer su brojni sastanci urodili nizom korisnih ocjena stanja i razvojnih problema.
7. Ocjenjuje se da je Izrađivač strategije, Razvojna agencija Šibensko-kninske županije korektno primjenjivala metodologiju izrade županijskih razvojnih strategija sukladno postojećem Pravilniku, Smjernicama i dodatcima Smjernicama. Autorski tim i radne skupine su ekipirane na način da pokriju sve relevantne vidove razvoja Šibensko-kninske županije. U tome su im svesrdnu podršku davale stručne službe Šibensko-kninske županije.

Na kraju je potrebno istaknuti da bez pravovremene i kvalitetne uključenosti Šibensko-kninske županije proces izrade Razvojne strategije Šibensko-kninske županije ne bi u ovoj mjeri uspješno bio priveden kraju. Uostalom, Župan Goran Pauk, svojim

prepoznatim angažmanom, uspostavio je i vodio Partnersko vijeće u kojem su bile zastupljene sve institucije od značaja za regionalni razvoj Šibensko-kninske županije.

Voditelj Ex ante evaluatorskog tima

Dr. sc. Petar Filipić, professor emeritus

Split - Šibenik, 25.02.2019.

